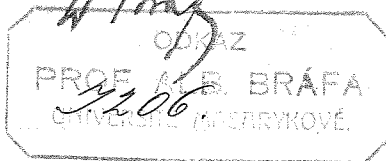
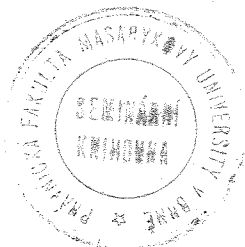

38-F-267

TIŠTĚNÍ Z ČASOPISŮ PRÁVNÍKŮ. ROČ. LXVII. SEŠ. XIX.

Nový zákon o šeku v říši Německé ze dne 11. března 1908 se zřetelem k ostatnímu zákonodárství, zejména k rak. zákonu a k nové uherské osnově.

Napsal JUDr. Antonín Pavlíček, advokát, řádný člen České Akademie.

I.

Jak známo, nesetkala se německá osnova vládní i osnova rady spolkové z r. 1892 zákonem o šeku s úplným souhlasem ani v kruzích právnických ani v obchodních, zejména finančních.¹⁾ — Tak stalo se, že v Německé otázka uzákonění šeku zůstala pak ve své míře až do nejnovější doby,²⁾ a to tím spíše, poněvadž zejména v kruzích obchodních, a zejména bankéřských opět a opět byl vysloven náhled, že není naprosto nutno, aby šek byl zákonem uřaven.³⁾

K tomu pak nabyl v německé říši nový zákon občanský od 1. ledna 1899 moci právní, který v čl. 783—792 obšírně pojednává o »poukázce« — a podobně i téhož dne nabyl nový obchodní zákon platnosti, který v čl. 363—365 pojednává o poukázce kupecké způsobem částečně odchylným od obecného obchod. zákona v čl. 301 a násl., vládní pak spis pamětní k novému obchodnímu zákonu též výslovně podotýká (str. 204, 441), že též šek spadá pod pojem poukázky, a že tedy k usta-

¹⁾ Srovn. můj spis »Šek ve vědě a zákonodárství«. Nákladem České Akademie v Praze 1902, § 3.

²⁾ Ano učiněn ještě v nejnovější době návrh, aby se »upravil ústav šeku, bez zákona šekového«. Tak prof. Elsbacher v d. Jur. Zeit. č. 8 z r. 1907.

³⁾ Tak sjezd bankéřů ve Frankfurtě n. M. v měsíci září 1902, tak obchodní sjezd z 20. února 1897, tak i spolek obchodníků Berlínských z r. 1905 tak i die Holdheimova čas. č. 12 ex 1905 majorita bankéřů.

nověním obou těchto zákonů o poukázce dlužno se tedy též v příčině šeku táhnouti, jehož dalším vývinu nebudou ustanovení ta zajisté na úkor, dokud by se neokázala nutnost, ústav ten zákonem upravití.« —

Avšak během času vyšlo v praktickém životě právním na jevo, že ustanovení soukromého práva německého jsou pro poměry šekovní naprosto nepostačitelna, zejména že nelze se obejít bez výslovného ustanovení zákona v příčině neodvolatelnosti šeku, v příčině lhůt praesentačních a práva postihnouti ho.

Též se názory v některých kruzích obchodních následkem toho počaly měniti, bankéři zejména jich o něm ečtí uznávali nutnost zákonného upravení šeku. (Srovn. Holdheimův čas. čís. 12 ex 1905.)

Následkem toho uveřejnila vláda německé říše prozatímnou osnovu zákona šekového. (V něm. říšském zákoníku z 13. července 1907.)⁴⁾

Tato zatímní osnova zakládá se podstatně na osnově rady spolkové z r. 1892 (srovn. § 3. mého spisu), od níž se toliko v některých, ovšem význačných ustanoveních liší.

Dne 9. ledna 1908 byla pak vládou říše Německé říšskému něm. sněmu předložena definitivní osnova zákona o šeku.

Tato definitivní osnova z velké části vyhověla námitkám, proti některým ustanovením zatímní osnovy učiněným (srovn. můj článek č. 47 v öst. Ger. Zeit. z r. 1907), zejména byla též četná ustanovení v souhlas přivedena se zákonem rakouským i s novou osnovou uherskou (z r. 1907).

Názory v příčině nutnosti zákona o šeku v říši Německé se v nejnovější době podstatně změnily neb se zejména kruhy obchodní i finanční spřátelily nyní s myšlenkou o upravení šeku zákonem a též výslovně s osnovou novou podstatně souhlas vyslovily, pouze některých z nich vyžadující. (Tak obzvláště spolek průmyslníků saských a j. více.) Následkem toho a hlavně též přičiněním právnických kruhů (tak hlavně Riesser v Bank. Archivu i v d. Jur. Zeit. a j. v.) odhodlala se vláda něm. říše ku kroku rozhodnému a předložila říšskému sněmu

⁴⁾ Srov. o této můj článek v a. ö. Zeit. č. 47 ex 1907, pak Riesser v Bank-Archivu VI. 21, 22 a VII. 4, 5 a Cohn v Zeitschr. f. Handelsr. 61. sv. 1. a 2. sešit.

dne 9. ledna 1908 definitivní osnovu, která též po velmi pilných úradách k tomu zvolené komise byla pouze s nepatrnými (3) změnami (v čl. 2. v příčině passivní způsobilosti spořitelů, v čl. 11. v příčině praesentace cizozemských šeků a v čl. 16. v příčině protestu) sněmem říšským schválena a stala se zákonem, byvši 11. března 1908 v ř. zák. č. 12 str. 71 vyhlášena. Dle § 30 nabyl zákon 1. dubnem 1908 platnosti.

Podstatné úchytky, které (definitivní osnova a tedy i) zákon od osnovy zatímní a od osnovy rady spolkové z r. 1892 přijal a to ponejvíce v souhlasu s rak. zákonem (a též s novou uherskou osnovou z r. 1907,⁵⁾ která taktéž dle zák. rakouského byla upravena) jsou pak tyto:

1. Nařízeno v definitivní osnově (a též v zákonu), že šek na osobu passivně nezpůsobilou vydaný není neplatným, nýbrž že pozbývá toliko výhod v příčině kolkování (§ 29.); postrádá-li však listina náležitostí v § 1. nařízených, že není šekem ve smyslu zákona (motivy str. 18.).

2. Dle zatímní osnovy (souhlasně s osnovou rady spolkové) jest označení remittenta podstatnou náležitostí šeku (§ 1. odst. 3.) jinak v rak. zák. §§ 2. a 3. a v osnově uherské (§§ 1., 2.); v definitivní osnově německé a nyní v zákoně uvedeno ustanovení v příčině remittenta v souhlas s ustanovením rak. zákona a osnovy uherské a zejména svědčí dle § 4. odst. 2. něm. zákona šek, v němž jméno remittenta uvedeno není, má jitelé (tak i § 3. rak. zák. a § 2. uherské osnovy).

3. Kdežto dle § 3. odst. 2. zatímní osnovy německé byl šek, v němž uvedeno bylo zvláštní místo platební, neplatný,

⁵⁾ Nejnověji jednalo se o to, aby se osnova německá a osnova uherská (srovn. o této můj článek v a. öst. Ger. Zeit. č. 39 z r. 1905) přizpůsobily k rakouskému zákonu o šeku z 3. dubna 1906. Zejména odbyvala se dne 8. a 9. listopadu 1907 v Pešti porada delegátů středoevropských spolků hospodářských z Německé říše, z Uherska a Rakouska, při které byl rak. zákon o šeku vzat za základ, a konstatováno, ve kterých bodech též s osnovou německou a uherskou souhlasí a ve kterých se od nich liší. Zřízena zvláštní komise, která podala valné schůzi své návrhy. Doufá se takto docílit souhlas zákonů o šeku všech těchto tří států alespoň co do takových zákonných ustanovení šekových, která jsou důležitá pro styky mezinárodní. Srovn. »Bericht über die Schek-Conferenz der Mitteleuropäischen Wirtschaftsvereine in Deutschland, Österreich und Ungarn in Budapest am 8. und 9. November 1908« (Berlin, Puttkammer und Mühlbrecht) a k tomu mé pojednání v Zeit. f. Handelsrecht, 63. sv. 1. a 2. seš.

má se dle § 5. defin. osnovy a dle něm. zákona § 5. v případě tom míti za to, jakoby zvláštní místo platební psáno nebylo. Tím zajisté vyhověno požadavku od nás vícekrát (již ve spise českém i německém § 5.) vyslovenému, aby bez nutné potřeby neplatné šeky rozmnožovány nebyly, poněvadž jen obchod šekový znesnadňují.

4. Dle zatímní osnovy § 7. jest indossament šekovníkův, jakož i indossament na šekovníka neplatný, kdežto dle rak. zákona § 6. a souhlasně dle nové uherské osnovy § 5. pokládá se indossament na šekovníka za kvitanci, indossament šekovníkův pak jest neplatný.

Dle § 8. odst. 2. definitivní osnovy a dle něm. zákona § 8. odst. 2. uvedeno ustanovení a souhlas s rak. zákonem a uherskou osnovou.

5. Vypuštěno v definitivní osnově i v zákoně něm. ustanovení § 11. zatímní osnovy, že přísluší majiteli šeku proti šekovníku přímý nárok potud, pokud takový vydateli šeku v době praesentace příslušel. (Srovn. proti nároku tomu můj spis § 11. a hlavně můj článek v Goldschmidtově časopisu pro právo obchodní 61 svz. též v a. ö. G. Z. č. 47 ex. 1907.)

6. Osnova definitivní i zákon něm. přijaly sice žalobu z obohacení dle obdoby čl. 83 ř. sm. proti vydateli šeku pro případ, že právo postihové promlčením neb obmeškáním zaniklo, avšak definitivní osnova i zákon vypustily ustanovení zatímní osnovy o právní domněnce, »že se má vydatel šeku pokládati za obohaceného až do výše obnosu v šeku naznačeného, pokud opak toho nedokáže«.

7. Vynecháno v def. osnově i v zákoně něm. ustanovení § 21. zatímní osnovy o nároku majitele šeku na náhradu škody proti vydateli pro případ nebyl-li šek vyplacen, »jestli vydatel věděl neb věděti musel, že mu v době praesentace nepřísluší dostatečná pohledávka proti šekovníku k uhrazení obnosu šekového.« (Srov. rak. zákon v § 23.)

8. Dle zatímní osnovy § 12. byl majitel šeku oprávněn k poznámce »toliko k účtování« — kdežto dle definitivní osnovy a dle zákona něm. § 14. jest k tomu povolán též vydatel šeku. (Dle rak. zák. § 22., § 10. uherské osnovy vydateli každý indossovatel.)

9. Lhůta k předložení šeku k zaplacení, byl-li šek v německé říši vydán a je-li tamtéž splatný, obnášela dle § 9. zatímní osnovy 7 dnů, dle § 11. definitiv. osnovy a dle zákona pak 10 dnů.

10. Zatímní osnova v § 15. nenařizuje imperativně, že důkaz o včasném předložení šeku k placení a o nezaplacení lze provést pouze a jedině třemi způsoby tam vyznačenými, jakož v rak. zákoně § 16. a uherské osnově § 16. ustanoveno; definitivní osnova v § 16. i zákon v § 16. však pozměnily ustanovení to tak, že nyní jest s rak. zákonem § 16., s uherským v § 16. v souhlas uvedeno.

Naproti tomu nezměnily definitivní osnova něm. a zákon něm. některá důležitá ustanovení osnovy zatímní, od rak. zákona a uherské osnovy se lišící a to zejména:

a) že šek, v němž uvedena jest jiná doba splatnosti než na viděnou, jest neplatný § 6., kdežto dle rak. zák. § 5. a dle uher. osnovy § 4. jest šek vždy a zejména i tehdy na viděnou splatný, obsahuje-li jinou dobu splatnosti neb žádnou. Z důvodů vícekrát (zejména též ad 3) uvedeného se zamlouvá ustanovení rak. zákona a uherské osnovy.

b) Definitivní osnova i zákon trvají na dále při ustanovení zatímné osnovy v § 7., že šek na určité jméno znějící obdobně jako směnku dle čl. 9. ř. směn. lze vždy indossovati, není-li indossace od vydatel slovy: »nikoliv na řád« a pod. zakázána, kdežto dle rak. zák. § 6. a dle uherské osnovy § 5. lze šek na určité jméno znějící jen tehdy indossamentem převést na jiného, zní-li výslovně na řád.

Bylo by zajisté ustanovení totéž konsekventnějším v definitivní osnově německé a v zákoně, poněvadž jest výslovně uznáno, že jest šek zvláštní poukázkou, nikoli směnkou (souhlasně v rak. zákonem str. 14 motivů, a uherskou osnovou, kde v četných člancích šekovník nazýván »assignatem«, vydatel »assignantem« a remittent »assignatářem«) a poněvadž poukázku kupeckou lze dle čl. 363 něm. obchod. zákona jen tehdy indossamentem převést, zní-li na řád.

c) Zejména též v příčině falešných a zfalšovaných šeků trvají definitivní osnova německá i zákon na ustanovení čl. 23. zatímní osnovy.

(Srovn. k tomu § 20. ad 4. rak. zák. a § 23. uherské osnovy.)

II.

Podstatný obsah zákona německého o šeku⁶⁾ jest pak tento:

V § 1. vypočteny jsou podstatné náležitosti šeku, celkem souhlasně s rak. zákonem § 2. a s uherskou osnovou § 1.; pouze co se týká klausule šekovní nařizuje § 1. něm. zákona souhlasně s článkem 4. ad 1. řádu směnečného, že musí listina býti v textu naznačena jako šek, aneb že použito musí býti, když jest šek v cizí řeči vydán, »výrazu tomu v cizé řeči odpovídajícího«, kdežto rak. zákon nařizuje pouze »vyznačení listiny v kontextu jako šek«. (Srovn. k tomu můj spis »Směnka a šek« od Právnické jednoty r. 1908 vydaný ad III. str. 18.⁷⁾)

Je-li tedy šek v Rakousku vydán v tuzemsku, ku příkladu v Terstu v řeči vlašské, musí býti vyznačen v textu slovem »šek«, nestačí italský význam: *l'assegno bancario* (čl. 39. ital. zák.), jinak ovšem byl-li šek ten vydán v království Italském vůči ustanovení § 20. ad 7. v rak. zákoně o šeku (a čl. 85. a 86. řádu směnečného), dle něhož se posuzují náležitosti šeku dle zákona státu, kde byl šek vydán.

Při tom ovšem v Rakousku nespadá na váhu, je-li listina označena jako Scheck, neb chèque, čili chek, neb šek, aneb i csekk, k čemuž ostatně uh. osnova z r. 1907 výslovně v § 1. ad 1. poukazuje.

Jinak v Německé říši, kde v obou případech postačí význam »assegno bancario« vůči nařízení v § 1. ad 1. (Německý zákon má též v čl. 26. ustanovení odpovídající čl. 85. ř. směn. rak. zákonu § 20. ad 7, srovn. dále.)

Již z toho ostatně zřejmo, kterak nesprávné jest tvrzení Cannsteinovo (Šek dle rak. zák., v Berlíně 1906, str. 99.),

⁶⁾ K novému něm. zák. o šeku srovn.: Walter Conrad, »Handbuch des deutschen Scheckrechtes« (Stuttgart, Ferd. Enke 1908); Breit, »Inhaberscheck und Regressrechte« v Leipziger Z. f. Handelsr. II. č. 4; týž, »Der Widerruf des Schecks« v Holdh. čas. XVII. č. 8; Ph. Helbing, »Der Scheckwiderruf« v Holdh. čas. XVII. č. 7; Bank-Archiv č. 13 ex 1908 taktéž o odvolání šeku; Breit, »Pflichten und Rechte des Bankiers« (v Lipsku 1908) a j. v.

⁷⁾ Náležitost toho přijal též (mimo Rakousko a Uhry, srovn. text) zákon švýcarský (čl. 830 sl.), z. skandinávský (čl. 1.), zákon japonský (čl. 530.). Jinak zákon anglický, francouzský, belgický; italský, rumunský, portugalský, španělský. Srovn. můj spis (šek ve vědě a v zák.) § 55.

že není naprosto třeba ve spise o šeku pojednávat i o cizozemských zákonech. Ostatně Cannstein na jiných místech potřebu toho nutnou sám uznává (ku př. str. 98 a j. v.). Ovšem jest nejlépe tvrzení Cannsteinovo vyvráceno šekovou konferencí středoevropských spolků hospodářských a zprávou o ní uvěřejněnou. Srovn. pozn. 5. a můj článek o konferenci té v Ztsch. f. Handelsr. 63. sv. 1. a 2. seš.

Německý zákon obsahuje pouze čtyři náležitosti podstatné, poněvadž náležitost vyznačená v § 2. ad 4 a 5 rak. zák. jest stručně shrnuta v odstavci ad 2 § 1. něm. zák. Též vynecháno (»jako samosrozumitelné vůči splatnosti na viděnou«) v něm. zákoně nařízení v § 2. ad 5. rak. z. obsažené, že nesmí být placení závislým učiněno od nějakého vzájemného plnění toho, který má zaplacení přijati neb od nějaké podmínky.

V § 2. něm. zák. nařízeno, kdo může býti šekovníkem.⁸⁾ Ustanovení to souhlasí též celkem s nařízením § 1. rak. zákona a uh. osnovy. Pouze v dvojím směru liší se něm. zákon od rak. zákona.

Předně nařizuje něm. zákon — § 2. ad 1. — výslovně, že též společnost, v společenském rejstříku zapsaná, která se dle stanov svých zabýváví přijímáním peněz a placením na cizí účet, jsou passivně způsobilá k šekování.

Dle rak. zák. zajisté též jsou společnost, která se zabýváví přijímáním peněz i placením na cizí účet, jsouce do společenského rejstříku u c. k. obchodního soudu zanešena passivně k šekování způsobilá. § 1. rak. z. (zák. z 9. dubna 1873, č. 70 ř. z. Randa, Handelsr. II., str. 80 a násl.); dále nařizuje něm. zákon v § 2. ad 1., že též spořitelny, pod státním dozorem stojící, jsou passivně způsobilé k šekování, jestli činí zadost nařízením pro ně dle zemských zákonů platným.⁹⁾ Že dle rak. zák. spořitelny jsou též pas-

⁸⁾ S obmezenou passivní způsobilostí šekovníka setkáváme se (mimo zák. rakouský a osn. uherskou, sr. text) v zákonu anglickém (čl. 73. bankéř.) v zák. italském (§ 339. kupec), portugalském (§ 341. kupec), hollandském (§ 228. Kassierer). Naproti tomu jest způsobilost ta neobmezenou: v zák. francouzském (čl. 1, 2), belgickém (čl. 1, 2, 4), švýcarském (830), španělském (534), rumunském (364), skandinávském (§ 1.) a japonském (530. a násl.). Srovn. můj spis (šek ve vědě a v zák.), pak mé články v a. ö. Ger. Z. č. 39—41 ex 1905 a Zeitschr. f. Handelsr. 57. sv.

⁹⁾ Ustanovení to není v definitivní osnově obsaženo, bylo teprve k výslovné žádosti něm. spořitelén do zákona přijato. Srovn. o tom D. Jur. Z. č. 10.

sivně k šekování způsobilé, nelze pochybovati, poněvadž jsou jednak v obchodní rejstřík zanešeny a jednak též provozují obchody bankéřské. (R a n d a, Handelsr. I., str. 55, 74, 79.)

Podstatný rozdíl v obou zákonech dlužno však znamenati v tom směru, že dle rak. zákona § 2. in fine z listiny, v níž naznačný šekovník nemá passivní způsobilosti šekovní, nevzejde závazek dle práva šekovního, dle něm. zákona pak v případě tom pozbývá šek toliko výhod poplatkových (§ 29. zák. něm.) Není tedy passivní způsobilost šekovníka dle něm. zák. podstatnou náležitostí šeku, jako dle rak. zák. § 1. ad 2. a dle nové uherské osnovy z r. 1907 (§ 1.).

V § 3. podává něm. zákon definici pohledávání, které u šekovníka pro vydatele k dispozici býti musí (§ 1. ad 2.). Rakouský zákon definici pohledávání nepřijal, ač o tom zejména v panské sněmovně bylo jednáno.¹⁰⁾

(Srovn. k tomu mé spisy »šek ve vědě a v zák.«, § 5. ad § 2. ad 5. rak. zák. a hlavně dodatek, pak můj článek v ö. G. Z. č. 39—41 z r. 1905.) Uherská osnova má podobnou definici pohledávání v § 12.

V § 4. jednáno o remittentovi¹¹⁾ podstatně souhlasně s rak. zákonem § 3. Udání remittenta není (ny ní) dle zákona a něm. též podstatnou náležitostí šeku. (Srovn. svrchu ad 2.) Tak i dle uh. osn. § 2.

§ 5. jedná o místě platebním a sice rozdílně od rak. zákona (§ 4.) podstatně dle nařízení ř. směnecného čl. 4. (a souhlasně s uherskou osnovou § 3. a švýc. zák. šek. § 830. ad 6.). Místo u šekovníka uvedené platí dle něm. zákona za místo platební. Udání jiného místa platebního (tedy i umístění) budiž pokládáno za nepsané, kdežto dle prozatímní něm. osnovy byl v případě tom šek neplatný.

§ 6. jedná (souhlasně s čl. 5. ř. sm.) o vyznačení sumy platební souhlasně též s rak. zákonem § 20. ad 2. a dle § 21. ad 2. uherské osnovy, tak i § 7. o době splatnosti vždy na viděnou, avšak, kdežto dle rak. zákona § 5. a dle uh. osn. § 4. jest šek splatný vždy na viděnou, i tehdy, jestli jest v něm uveden jiný čas platební neb žádný, jest dle něm. zákona § 7.

¹⁰⁾ Srovn. Breit v Holdh. čas. XVII. č. 8.

¹¹⁾ Srovn. zajímavé pojednání v Lipském čas. pro právo obch. II. č. 4 od Jamesa Breita.

šek obsahující jinou dobu splatnosti neplatný. (Srovn. proti tomu můj spis § 5.)

V § 8. něm. zákona pojednáno o převedení šeku, a to podstatně dle čl. 9 ř. sm. — rozdílem tedy od rak. zákona § 6. a od uh. osn. § 5 — dle nichž lze šek jen tehdy indossamentem převáděti, z ní-li na řád. Souhlasně však lze jen na prvo pis šeku indossament napsati a souhlasně jest též ustanovení v obou zákonech i v uh. osn. o indossamentu na šekovníka a o indossamentu šekovníka.

Nové ustanovení obsahuje § 9. něm. zákona v příčině duplikátů, a to podstatně souhlasně s čl. 66 a 67 ř. směn., důležité zejména pro obchod šekovní s cizozemskem zejména se zeměmi zámořskými.

Dle § 10, jenž doslovně souhlasí s čl. 8 rak. zák. a § 6 uh. osn., jest přijetí šeku vyloučeno a poznámka dotčená budiž považována za nepsanou.

§ 11 určuje lhůtu k předložení šeku pro šeky v tuzemsku vydané a splatné na 10 dnů — (dle § 9 rak. zák. 5 dnů pro šeky místní a 8 dnů pro šeky distanční, dle uh. osnovy § 7 pak 8 dnů pro šeky v tuzemsku splatné, 15 dnů pro šeky v jiné Evropské zemi a 30 dnů pro šeky mimo Evropu splatné) pro šeky v cizozemsku vydané a v tuzemsku splatné určí rada spolková lhůtu k předložení a podobně pro šeky v tuzemsku vydané a v cizozemsku splatné, jestli cizozemský zákon lhůty nenařizuje.

Dle § 12 (souhlasně s § 10 rak. zák. a § 8 uh. osn.) platí zaslání šeku na místo odúčtovací za předložení šeku k zaplacení — rada spolková určí, která místa se mají pokládati za místa odúčtovací po rozumu zákona o šeku.

Dle § 13. odst. 3 něm. zákona jest odvolání šeku pouze po uplynutí lhůty k předložení určené přípustno.¹²⁾

¹²⁾ Jest tedy též dle něm. zák. šek před uplynutím lhůty praesentální neodvolatelným. O dosahu a významu ustanovení toho (§ 13.) něm. zákona vyvinula se v literatuře čilá polemika. Někteří (zejména Helbing v Holdh. čas. XVII. 7, též Cannstein ve svém spise o šeku str. 153 [srovn. též Bank-Archiv č. 13 ex 1908 sr. pozu. 6], mají za to, že velké banky, nejsouce tak vázané na zákazníka, zachovávají se dle zákona a pravidlem vzdor takovému odvolání se strany vydatele šek vyplatí. Jinak zejména Breit (l. cit. viz pozn. 6) a na str. 201 u téhož další literaturu v příčině té a tak i týž ve spise svém »Pflichten und Rechte des Bankiers«, (v Lipsku 1908). Po náhledu našem správný bankéř šek v případě tom pravidlem (případ krádeže, podvodu, zfalšování a pod. vyjít

Dle § 13. rak. zákona pak též tehdy, když šek na jméno neb na řád znějící, který byl zaslán od vydatele bezprostředně šekovníku, aby jej remittentu vyplatil, byl odvolán dříve, než byl šekovník rozkaz ten splnil. Souhlasně s rak. zák. § 14. uh. osnovy.

O konkursu vydatele o smrti a nezpůsobilosti právní téhož (§ 12. rak. zák. a § 13. uh. osn.) nemá něm. zák. ustanovení, platí tudíž dle něm. z. v posledním ohledu ustanovení § 791. obč. zák., dle něhož poukázka nezaniká smrtí neb právní nezpůsobilostí účastníků a v příčině konkursu vydatelova nařízení ř. konkursního. (Motivy str. 29.) Spadá tedy pohledávka vydatelova u šekovníka do konkursní podstaty, aniž by měl majitel šeku zvláštního práva na vyloučení.

Dle § 12. rak. z. nesmí šekovník šek vyplatiti, z věděl-li, že jest na jméno vydatelovo uvalen konkurs. Dle § 13. uh. osnovy podobně, avšak vyslovena tu právní domněnka, že po prvním vyhlášení o konkursu v úředním listu se má za to, že šekovník o konkursu zvěděl, tak že týž nucen jest, o pak toho pak dokázati. Konference hospodářských spojení středoevropských z 8. a 9. listopadu 1907 (srov. svrchu a pozn. 5.) vyslovila se pro znění rak. zákona. Ostatně též dle něm. zák. nesmí šekovník šek vyplatiti, dověděl-li se, že jest na jméno vydatelovo konkurs uvalen — vyplatí-li šek, nevěda o konkursu, jest též náhrady sprostěn (§ 8. něm. konk. ř. a str. 29. něm. důvodů).

Dle § 13. odst. 1. něm. zák. jest šekovník, zaplatil-li obnos v šeku naznačený, oprávněn odevzdání šeku kvitovaného žádati.

Dle § 11. rak. zák. musí pouze šek, jenž nezní majiteli, býti při splnění k žádosti šekovníka kvitován. (Srv. též § 9. uh. osn.)

Německý zákon nemá též ustanovení v příčině částečného zaplacení, jež dle čl. 11. rak. zák. a čl. 9. uh. osnovy majitel šeku přijatí povinen není. Avšak platí dle něm. práva totéž vůči ustanovení § 266. něm. obč. zák. a dle motivů str. 28. Dle odst. 2.,

maje vyplatí. Neb jinak by ustanovení zákona o neodvolatelnosti šeku bylo zmařené. Nevyplatí-li bankéř šek takto odvolaný, nepřísluší ovšem majiteli šeku proti němu nárok, nýbrž pouze postih proti vydateli a indossovníkům. Dle rak. zák. bude též majiteli eventuelně (§ 23. kon. odst. šek. zák.) příslušetí proti vydateli nárok na odškodnění. Podobně zajisté též dle práva v Něm. Říši, ač něm. zákon o šeku nemá v příčině té ustanovení, a to vedle §§ 823. a násl. obč. zák.

§ 13. něm. z. nemění uplynutí lhůty praesentační ničeho na oprávnění šekovníka k zaplacení šeku. Dle § 12. odst. 1. uh. z. osnovy jest šekovník povinen, i po uplynutí lhůty praesentační šek vyplatiti, nebyl-li též platně odvolán a dle § 9. odst. konečný rak. z. není uplynutí praesentační lhůty tomu na úkor, aby šekovník šek vyplatil. Vzdor rozdílnému znění zákonů těch jest zajisté ustanovení souhlasné: nebyl-li šek platně odvolán, nezmění po u h é u p l y n u t í praesentační lhůty ničeho na tom, (na právech a povinnostech), aby šekovník šek vyplatil.

§ 14. jedná o šeku k zúčtování a jest k poznámce dotčené dle něm. zákona oprávněn vydatel šeku a každý majitel — dle § 22. rak. zák. a dle § 10. uh. osn. vydatel a každý indossovatel.

§ 15. něm. zákona odpovídá § 15. rak. zákona a § 15. uh. osnovy a nařizuje, že majiteli šeku ručí vydatel a indossoanti za zaplacení, ač jestli indossant připojil k indossaci poznámku »bez závazku« a pod. (souhlasně s § 15. rak. zák. a § 15. uh. osn.). Dle odst. 2. § 15. něm. zákona ručí podobně i ten, kdo na šek majiteli svědčící indorso napsal své jméno neb svou firmu, mimo šekovníka, kdežto rak. zák. § 15. odst. 3. nařizuje, že i ten ručí majiteli šeku za zaplacení, kdo jako rukojmě šek neb indossaci byl podepsal.

§ 16. něm. zákona souhlasí podstatně s čl. 16. rak. zák. a § 16. uh. osnovy a nařizuje, že k vykonávání postihu jest jednak předložení ve lhůtě zákonné pak důkaz o tom a o nezaplacení buď protestem neb prohlášením šekovníka na šeku neb potvrzením místa odúčtovacího zapotřebí. Kdežto však rak. zákon a uh. osn. nařizují, že musí protest neb vyjádření šekovníka aneb potvrzení místa odúčtovacího se státi nejdéle prvního dne všedního po předložení, nemá něm. zákon v příčině té ustanovení, uh. pak osnova nařizuje v § 16., že se musí osvědčení toto (protest, vyjádření neb označení) státi nejdéle prvního dne všedního po uplynutí lhůty praesentační. Zajisté však i dle rak. zákona postačí, když osvědčení dotčená byla prvního dne všedního po lhůtě praesentační učiněna, poněvadž jest zajisté majitel šeku oprávněn povždy, dokud lhůta praesentační neuplynula, šek opětně k placení předložiti a po uplynutí téže doby protest teprv učiniti. Že by bylo žádoucí, aby v příčině té zněl rak. zák. určitěji, jest zřejmo. Dle něm. zák. musí však majitel šeku osvědčení dotčená učiniti před

uplynutím doby praesentacní, nikoliv teprve prvního dne všedního po uplynutí lhůty té. Pouze potvrzení šekovníkovo na šeku lze si též později opatřiti. (Sr. též Breit v L. Z. II. 4.)

Nové jest ustanovení § 16. v odst. posledním něm. zák., že prominutí protestu jest přípustno a že dlužno dle čl. 42. ř. sm. k němu přihlížeti — kdežto dle rak. zákona a uh. osn. slevení protestu místa nemá.

§ 17. něm. zák. jedná o zpravení předchůdců a jich oprávnění k zaplacení šeku, o obsahu práva postižného a o právu k přetrhnutí indossamentů a odvolává se na čl. 45—48, 50—52 a 55 ř. sm., kdežto rak. zákon podstatně souhlasně v § 17. odvolává se mimo tyto články 45—48, 50—52 a 55 též i na čl. 49 a 54, pak 81. odst. 2. a 3. ř. směšného. Podobně uh. osn. § 21. ad 6—11.

Něm. zákon ovšem pak v čl. 18. odst. 1. nařizuje souhlasně s čl. 49. ř. sm., že přísluší majiteli šeku právo, aby postihem přihlížel co do plné sumy postižní buď ke všem neb k jednotlivým dlužníkům.

V odstavci pak 2. čl. 18. nařizuje něm. zákon (srovn. rak. zák. § 20. ad 6, který se prostě k čl. 82 ř. sm. táhne a tak i čl. 21 ad 14. uh. osn.), že dlužníku přísluší jen námitky, které buď se týkají platnosti prohlášení jeho na šeku, neb které vycházejí z obsahu šeku, neb které mu přímo proti věřiteli přísluší. Souhlasně čl. 784 něm. obč. z. v příčině poukázky od poukázaného přijaté.

V čl. 19. obsahuje něm. zákon ustanovení odpovídající čl. 54. ř. sm., jakých listin jest dlužník postižný oprávněn žádati při zaplacení. Podstatně souhlasně čl. 17. rak. z. a čl. 21. ad 9 uh. osnovy.

Dle § 20. zák. něm. promlčují se nároky postižné ze šeku, byl-li týž splatný v Evropě mimo Island a ostrovy Faröerské ve 3. měsících, jinak v 6. měsících.

Dle rak. zákona § 18. vynechána jsou pouze slova »mimo Island a Faröery«. Podobně dle uh. osn. § 18.

Odst. 2. čl. 20. něm. z. v příčině ustanovení, kdy počíná se promlčení práva postižného, souhlasí podstatně s čl. 18. rak. zák. s § 18. uh. osn. a s ustanovením čl. 78. a 79. ř. sm. Něm. zákon nemá zejména o přetržení promlčení zvláštního ustanovení, platí tedy v příčině té nařízení nového obč. zák. v § 208. a 209., dle nichž přetrhuje se promlčení uznáním, žalobou a surrogaty za-

lobními (platebním rozkazem v upomínacím řízení, přihlášením ke konkursu, přiváděním k platnosti a kompensaci se sporu, ohlášením rozepře, návrhem na exekuci). Proti tomu srovn. můj spis »Směnka a šek dle rak. zák. z 3. dubna 1906« zvláštní to otisk z Právnicka č. 3. a 4. z r. 1908, str. 13). V rak. zák. srovn. § 20. ad 5 (a taktéž k tomu právě uvedený můj spis) a v uh. osn. § 21. ad 13.

Čl. 21. něm. zákona nařizuje, že v případě, jestli nárok proti vydateli šeku promlčením neb opomenutím včasného předložení pomínul, zůstane týž majiteli zavázán potud, pokud by se k jeho škodě obohatil. Rak. zákon nepřijal žalobu z obohacení, nýbrž ustanovuje v § 19., že v případech těchto jest majitel šeku oprávněn, nárokem z právního jednání, které vydání neb převedení šeku za základ sloužilo, k vydateli neb bezprostřednímu předchůdci přihlížeti, poněvadž dle rak. zákona § 19. má majitel šeku, nebylo-li nic jiného umluveno, právo, buď práva postižného užití neb proti vrácení šeku právní poměr vydání neb převedení šeku za základ sloužící k platnosti přivésti. Podobně též § 17. uh. osnovy s tím však dodatkem, že přísluší majiteli šeku proti vydateli žaloba z obohacení tehdy, jestli mu nepřisluší nárok z právního poměru, vydání šeku za základ sloužícího. Ostatně zákon německý vypustil ustanovení osnovy, dle něhož se má míti za to, že jest vydatel až do výše sumy v šeku vyznačené obohacen.

Žaloba z obohacení dle § 21. jakož i žaloba na náhradu škody dle § 14. odst. 2., jestli totiž šekovník vyplatil šek pouze k zúčtování naznačený, promlčí se ve lhůtě jednoho roku, ode dne vydání šeku dle § 22. zák. německého.

§ 23. něm. zákona jedná o šeku zfalšovaném a to stručně toliko (v souhlase s čl. 75. a 76. ř. sm.) ustanovujíc, že byl-li podpis vydatelce neb některého indossanta na šeku zfalšován, zůstává závazek těch, jichž podpisy jsou pravé, v platnosti. Něm. zákon nemá dle toho ustanovení z e j m é n a v příčině otázky, kdo nese škodu z toho povstalou, byl-li šek falešný neb zfalšovaný vyplacen. Srovn. k tomu ustanovení § 20. ad 4 rak. zák. podstatně souhlasné ustanovení uh. osnovy v § 22., můj spis »šek ve vědě a zák.« a hlavně i d o d a t e k k témuž, též článek můj v a. ö. Ger. Z. č. 39—41 z r. 1905 a č. 47 z r. 1907, pak v Goldschm. čas. pro právo obchodní sv. 57.

Nové ustanovení obsahuje čl. 24. něm. zákona nařizujíc, že lze zaplacení šeku v odpor brát i vedle ustanovení § 34. něm. ř. konk. Rak. zákon nemá v příčině odporu dle zák. z 16. března 1884 č. 36 ř. z. ustanovení, což motivy na str. 23 a 24 též odůvodňují. Srovn. obšírně v mém spise »šek ve vědě« str. 97 a násl., hlavně str. 100. Též uh. osn. se o tom výslovně nezmiňuje.

V § 25. nařizuje něm. zákon, že na šeku, v cizozemsku splatném lze vyznačiti šekovníka, byť měl toliko dle dotčeného cizozemského zákona způsobilost passivní, jakož jsme již též svrchu k § 2. něm. zák. byli poznamenali, neb není dle něm. z. passivní způsobilost pro šekovníka předepsaná (§ 2.) podstatnou náležitostí šeku, nýbrž má toliko vliv na osvobození od kolku (§ 29.).

Nemá-li šekovník na šeku v cizozemsku splatném ani dle § 2. ani dle § 25. passivní způsobilosti, jest sice listina taktéž šekem ve smyslu zákona, jako šek tuzemský, na šekovníka dle § 2. nezpůsobilého vydaný; nepoužívá ale podobně, jako takový šek tuzemský výhod poplatkových dle § 29. zák.

Dle § 26. něm. zákona platí souhlasně s čl. 85. a 86. ř. sm. v příčině náležitosti šeku v cizozemsku vydaného, jakož i prohlášení v cizozemsku na šeku učiněných, zákon toho místa, kde se prohlášení bylo stalo.

Tak i dle rak. zákona vedle § 20. ad 7. a uh. osn. § 21. ad 15.

Není tedy, jak jsme již svrchu (k § 1. ad 1. něm. zák.) byli poznamenali, i dle zák. něm. a také dle zákona rak. a osn. uh. šek v cizozemsku vydaný neplatný, postrádá-li klausule šekovní, jestli v dotčené zemi není udání klausule šekovní podstatnou náležitostí šeku. (Srovn. můj spis str. 59 a rak. motivy str. 18.)¹³⁾

V § 27. jednáno o umrtvení ztraceného neb zničeného šeku. Lhůta ediktální obnáší dle něm. zákona 2 měsíce, kdežto dle rak. zákona § 21. a dle uh. osn. § 19. určena lhůta (dle směn. ř. čl. 70. obnášející 45 dnů) na 30 dnů. Ustanovení rak. zákona se nám spíše zamlouvá, poněvadž šek, jsa určen zastupovati placení hotovými, vyžaduje rychlé realizace.

¹³⁾ V příčině tvrzení Cannsteinova (ve spise »šek dle rak. zák.« str. 99), že jest zbytečno zabývat se cizozemským zákonodárstvím, srovn. svrchu text.

Dle něm. zákona platí při amortisaci šeku ustanovení § 946. a násl. a § 1000. a násl. něm. soud. ř. Dle odst. 2. § 27. něm. zák. může majitel šeku, když bylo řízení amortisační zavedeno, žádati od vydatele zaplacení, jestli až do prohlášení šeku za umrtvena složí jistotu, a jestli šek včasné byl šekovníku k placení předložil a tento jej nezaplátil.

Dle rak. zákona § 21. může soud po zavedení řízení amortisačního k žádosti majitele dle §§ 389.—400. ex. ř. zakázati prozatímním opatřením šekovníka zaplacení šeku. (Srovn. obšírně o tom v »dodatku« k mému spisu »šek ve vědě«, str. 23 a násl.) Dle uherské osnovy § 19. zapoví soud vyplacení šeku, prokázal-li žadatel své dřívější držení, jinak pouze proti složení jistoty.

V § 28. něm. zákona jednáno o příslušnosti soudní v rozepřích v příčině nároku, který se zakládá na ustanovení tohoto zákona; jedná-li se o nároky postížené, platí ustanovení čl. 602—605 něm. soud. ř. v příčině směněných nároků vydaných. Srovn. § 24. rak. z. a § 25. uh. osn. K tomu můj spis směnka a šek dle rak. zák. z 3. dubna 1906 (otisk z Právnicka, č. 3. a 4 z r. 1908, str. 14 a 15).

V § 29. pojednává něm. zákon o poplatcích v příčině šeků — a nařizuje ve smyslu § 24. zákona ze dne 10. června 1869 o poplatcích ze směnek, že požívají šeky osvobození od směnečného poplatku tehdy, odpovídají-li ustanovením §§ 1., 2., 7., 25. a 26. tohoto zákona. Srovn. § 25. rak. zák. a § 23. uh. osnovy.

Dle § 30. nabývá něm. zákon o šeku moci právní dnem 1. dubna 1908 a nelze se k ustanovení zákona toho táhnouti, jedná-li se o šeky dříve vydané.

Tím jest nyní u zákona něn veledůležitý ústav ve všech větších kulturně a hospodářsky pokročilých státech evropských i v četných zemích mimoevropských. (Srovn. můj spis »šek ve vědě a v zákonodárství«, hlavně § 3.) Též v Uhrách lze zajisté očekávati, že nová osnova z r. 1907, rak. zákonu připůsobená nabude v nejbližší době moci zákona.

ÚK PrF MU Brno

3129S33118